Europees Parlement
2024-2029

Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken

2024/2078(INI)

09.01.2025

ONTWERPVERSLAG

Verslag 2024 van de Commissie over de rechtsstaat
(2024/2078(INI))

Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken

Rapporteur: Ana Catarina Mendes

INHOUD

Blz.

ONTWERPRESOLUTIE VAN HET EUROPEES PARLEMENT.....3

ONTWERPRESOLUTIE VAN HET EUROPEES PARLEMENT

inzake het verslag 2024 van de Commissie over de rechtsstaat
(2024/2078(INI))

Het Europees Parlement,

– gezien het Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU), en met name artikel 2, artikel 3, lid 1, artikel 3, lid 3, tweede alinea, artikel 4, lid 3, en de artikelen 5, 6, 7, 11, 19 en 49,

– gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU), met name de artikelen die betrekking hebben op de eerbiediging, bescherming en bevordering van democratie, de rechtsstaat en grondrechten in de Unie, waaronder de artikelen 70, 258, 259, 260, 263, 265 en 267,

– gezien het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (hierna "het Handvest" genoemd),

– gezien de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJ-EU),

– gezien de mededeling van de Commissie van 24 juli 2024 getiteld "Verslag over de rechtsstaat 2024 – Situatie op het gebied van de rechtsstaat in de Europese Unie" (COM(2024)800),

– gezien Verordening (EU, Euratom) 2020/2092 van het Europees Parlement en de Raad van 16 december 2020 betreffende een algemeen conditionaliteitsregime ter bescherming van de Uniebegroting[1] (hierna "de verordening inzake conditionaliteit met betrekking tot de rechtsstaat" genoemd),

– gezien Verordening (EU) 2021/1060 van het Europees Parlement en de Raad van 24 juni 2021 houdende gemeenschappelijke bepalingen inzake het Europees Fonds voor regionale ontwikkeling, het Europees Sociaal Fonds Plus, het Cohesiefonds, het Fonds voor een rechtvaardige transitie en het Europees Fonds voor maritieme zaken, visserij en aquacultuur en de financiële regels voor die fondsen en voor het Fonds voor asiel, migratie en integratie, het Fonds voor interne veiligheid en het Instrument voor financiële steun voor grensbeheer en visumbeleid[2] (hierna "de verordening gemeenschappelijke bepalingen" genoemd),

– gezien Verordening (EU) 2021/692 van het Europees Parlement en de Raad van 28 april 2021 tot vaststelling van het programma "Burgers, gelijkheid, rechten en waarden" en tot intrekking van Verordening (EU) nr. 1381/2013 van het Europees Parlement en de Raad en Verordening (EU) nr. 390/2014 van de Raad[3],

– gezien de Universele Verklaring van de rechten van de mens,

[1] PB L 433 van 22.12.2020, blz. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2020/2092/oj.
[2] PB L 231 van 30.6.2021, blz. 159, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/1060/oj.
[3] PB L 156 van 5.5.2021, blz. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/692/oj.

– gezien de instrumenten van de VN inzake de bescherming van de mensenrechten en de fundamentele vrijheden en de aanbevelingen en verslagen in het kader van de universele periodieke doorlichting van de VN, evenals de rechtspraak van de verdragsorganen van de VN en de speciale procedures van de Mensenrechtenraad,

– gezien het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens, het Europees Sociaal Handvest, de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens en het Europees Comité voor sociale rechten, en de verdragen, aanbevelingen, resoluties, adviezen en verslagen van de Parlementaire Vergadering, het Comité van Ministers, de Commissaris voor de Mensenrechten, de Europese Commissie tegen Racisme en Onverdraagzaamheid, de Stuurgroep bestrijding van discriminatie, diversiteit en inclusie, de Commissie van Venetië en andere organen van de Raad van Europa,

– gezien het Verdrag van de Raad van Europa inzake het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld,

– gezien het memorandum van overeenstemming tussen de Raad van Europa en de Europese Unie van 23 mei 2007 en de conclusies van de Raad van 30 januari 2023 over de prioriteiten van de EU voor samenwerking met de Raad van Europa in de periode 2023-2024,

– gezien het met redenen omklede voorstel van de Commissie van 20 december 2017 voor een besluit van de Raad betreffende de constatering van een duidelijk gevaar voor een ernstige schending, door de Republiek Polen, van de rechtsstaat, ingediend op grond van artikel 7, lid 1, VEU (COM(2017)0835),

– gezien zijn resolutie van 25 oktober 2016 met aanbevelingen aan de Commissie betreffende de instelling van een EU-mechanisme voor democratie, de rechtsstaat en grondrechten[4],

– gezien zijn resolutie van 1 maart 2018 over het besluit van de Commissie om de procedure van artikel 7, lid 1, VEU in te leiden ten aanzien van de situatie in Polen[5],

– gezien zijn resolutie van 19 april 2018 over de noodzaak van invoering van een Europees waardeninstrument ter ondersteuning van maatschappelijke organisaties die in de Europese Unie op lokaal en nationaal niveau de fundamentele waarden uitdragen[6],

– gezien zijn resolutie van 12 september 2018 over een voorstel houdende een verzoek aan de Raad om overeenkomstig artikel 7, lid 1, van het Verdrag betreffende de Europese Unie te constateren dat er een duidelijk gevaar bestaat voor een ernstige schending door Hongarije van de waarden waarop de Unie berust[7],

– gezien zijn resolutie van 13 november 2018 over minimumnormen voor minderheden in de EU[8],

[4] PB C 215 van 19.6.2018, blz. 162.
[5] PB C 129 van 5.4.2019, blz. 13.
[6] PB C 390 van 18.11.2019, blz. 117.
[7] PB C 433 van 23.12.2019, blz. 66.
[8] PB C 363 van 28.10.2020, blz. 13.

– gezien zijn resolutie van 14 november 2018 over de noodzaak van een omvattend EU-Mechanisme voor de bescherming van democratie, de rechtsstaat en de grondrechten[9],

– gezien zijn resolutie van 7 oktober 2020 over de instelling van een EU-mechanisme voor democratie, de rechtsstaat en grondrechten[10],

– gezien zijn resolutie van 13 november 2020 over de impact van de COVID-19-maatregelen op de democratie, de rechtsstaat en de grondrechten[11],

– gezien zijn resolutie van 17 december 2020 over het Europees burgerinitiatief "Minority SafePack – één miljoen handtekeningen voor verscheidenheid in Europa"[12],

– gezien zijn resolutie van 10 juni 2021 over de situatie van de rechtsstaat in de Europese Unie en de toepassing van Verordening (EU, Euratom) 2020/2092 inzake conditionaliteit[13],

– gezien zijn resolutie van 24 juni 2021 over het verslag over de rechtsstaat 2020 van de Commissie[14],

– gezien zijn resolutie van 8 juli 2021 over de opstelling van richtsnoeren voor de toepassing van het algemeen conditionaliteitsregime ter bescherming van de Uniebegroting[15],

– gezien zijn resolutie van 16 september 2021 met aanbevelingen aan de Commissie betreffende het aanmerken van gendergerelateerd geweld als een nieuwe vorm van criminaliteit als bedoeld in artikel 83, lid 1, VWEU[16],

– gezien zijn resolutie van 11 november 2021 over versterking van de democratie en de vrijheid en pluriformiteit van de media in de EU: oneigenlijk gebruik van civielrechtelijke en strafrechtelijke procedures om journalisten, ngo's en het maatschappelijk middenveld het zwijgen op te leggen[17],

– gezien zijn resolutie van 15 december 2021 over de evaluatie van de preventiemaatregelen ter voorkoming van corruptie, onregelmatige uitgaven en het misbruik van EU- en nationale middelen bij noodfondsen en op crisisgerelateerde uitgaventerreinen[18],

– gezien zijn resolutie van 8 maart 2022 over de steeds beperktere ruimte voor het maatschappelijk middenveld in Europa[19],

---

[9] PB C 363 van 28.10.2020, blz. 45.
[10] PB C 395 van 29.9.2021, blz. 2.
[11] PB C 415 van 13.10.2021, blz. 36.
[12] PB C 445 van 29.10.2021, blz. 70.
[13] PB C 67 van 8.2.2022, blz. 86.
[14] PB C 81 van 18.2.2022, blz. 27.
[15] PB C 99 van 1.3.2022, blz. 146.
[16] PB C 117 van 11.3.2022, blz. 88.
[17] PB C 205 van 20.5.2022, blz. 2.
[18] PB C 251 van 30.6.2022, blz. 48.
[19] PB C 347 van 9.9.2022, blz. 2.

– gezien zijn resolutie van 10 maart 2022 over de rechtsstaat en de gevolgen van het arrest van het HvJ-EU[20],

– gezien zijn resolutie van 19 mei 2022 over het verslag van de Commissie over de rechtsstaat 2021[21],

– gezien zijn resolutie van 9 juni 2022 over de rechtsstaat en de potentiële goedkeuring van het Poolse nationaal herstel- en veerkrachtplan[22],

– gezien zijn resolutie van 15 september 2022 over de situatie van de grondrechten in de Europese Unie in 2020 en 2021[23],

– gezien zijn resolutie van 20 oktober 2022 over de rechtsstaat in Malta, vijf jaar na de moord op Daphne Caruana Galizia[24],

– gezien zijn resolutie van 20 oktober 2022 over de toename van haatmisdrijven ten aanzien van lhbtiq+-personen in heel Europa in het licht van de recente homofobe moord in Slowakije[25],

– gezien zijn resolutie van 10 november 2022 over raciale gerechtigheid, non-discriminatie en antiracisme in de EU[26],

– gezien zijn resolutie van 24 november 2022 over de beoordeling van de inachtneming door Hongarije van de rechtsstatelijke voorwaarden in het kader van de verordening inzake conditionaliteit met betrekking tot de rechtsstaat, en de stand van zaken met betrekking tot het Hongaarse herstel- en veerkrachtplan[27],

– gezien zijn resolutie van 30 maart 2023 over het verslag over de rechtsstaat 2022 – Situatie op het gebied van de rechtsstaat in de Europese Unie[28],

– gezien zijn resolutie van 28 februari 2024 getiteld “Verslag over het verslag van de Commissie over de rechtsstaat 2023”[29],

– gezien zijn resolutie van 1 juni 2023 over de inbreuken op de rechtsstaat en de grondrechten in Hongarije en de bevroren EU-gelden[30],

– gezien zijn aanbeveling van 15 juni 2023 aan de Raad en de Commissie naar aanleiding van het onderzoek naar vermeende inbreuken op en gevallen van wanbeheer bij het

[20] PB C 347 van 9.9.2022, blz. 168.
[21] PB C 479 van 16.12.2022, blz. 18.
[22] PB C 493 van 27.12.2022, blz. 108.
[23] PB C 125 van 5.4.2023, blz. 80.
[24] PB C 149 van 28.4.2023, blz. 15.
[25] PB C 149 van 28.4.2023, blz. 22.
[26] PB C 161 van 5.5.2023, blz. 10.
[27] PB C 167 van 11.5.2023, blz. 74.
[28] PB C 341 van 27.9.2023, blz. 2.
[29] PB C, C/2024/6743, 26.11.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6743/oj.
[30] PB C, C/2023/1223, 21.12.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2023/1223/oj.

toepassen van het Unierecht met betrekking tot het gebruik van Pegasus en soortgelijke spyware voor surveillance[31],

– gezien zijn resolutie van 11 juli 2023 over de kieswet, de onderzoekscommissie en de rechtsstaat in Polen[32],

– gezien zijn resolutie van 19 oktober 2023 over de rechtsstaat in Malta: zes jaar na de moord op Daphne Caruana Galizia, en de noodzaak om journalisten te beschermen[33],

– gezien zijn resolutie van 18 januari 2024 over de situatie van de grondrechten in de Europese Unie — jaarverslag 2022 en 2023[34],

– gezien resolutie 2262 (2019) van 24 januari 2019 de Parlementaire Vergadering van de Raad van Europa over de bevordering van de rechten van personen die tot nationale minderheden behoren,

– gezien de aanbevelingen en verslagen van het Bureau voor Democratische Instellingen en Mensenrechten, de Hoge Commissaris inzake de nationale minderheden, de vertegenwoordiger voor mediavrijheid en andere organen van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE), gezien de samenwerking tussen de EU en de OVSE inzake democratisering, institutionele opbouw en mensenrechten, en gezien het jaarlijkse rapport van de OVSE over haatmisdrijven, waarin deelnemende staten hebben toegezegd wetgeving te zullen aannemen die erin voorziet dat de ernst van het haatmisdrijf wordt meegewogen in de strafmaat, maatregelen te nemen tegen onderrapportage, en hun activiteiten op het gebied van capaciteitsopbouw op gang te brengen of verder te ontwikkelen ten aanzien van rechtshandhavingsinstanties, het openbaar ministerie en gerechtelijke diensten om haatmisdrijven te voorkomen, te onderzoeken en te vervolgen,

– gezien het verslag van zijn Enquêtecommissie PEGA en zijn aanbeveling van 15 juni 2023 aan de Raad en de Commissie naar aanleiding van het onderzoek naar vermeende inbreuken op en gevallen van wanbeheer bij het toepassen van het Unierecht met betrekking tot het gebruik van Pegasus en soortgelijke spyware voor surveillance[35],

– gezien de feedbackverslagen, missieverslagen, schriftelijke vragen en antwoorden van zijn Groep voor toezicht op de democratie, de rechtsstaat en de grondrechten (DRFMG)[36],

– gezien artikel 55 van zijn Reglement,

– gezien het advies van de Commissie juridische zaken,

– gezien het verslag van de Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken (A10-0000/2025),

---

[31] PB C, C/2024/494, 23.1.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/494/oj.
[32] PB C, C/2024/3995, 17.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/3995/oj.
[33] PB C, C/2024/2656, 29.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/2656/oj.
[34] PB C, C/2024/5739, 17.10.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/5739/oj.
[35] PB C, C/2024/494, 23.1.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/494/oj.
[36] Zie voor alle DRFMG-monitoringactiviteiten: https://www.europarl.europa.eu/committees/nl/libe-democracy-rule-of-law-and-fundament/product-details/20190103CDT02662.

A. overwegende dat de Unie gestoeld is op de gemeenschappelijke waarden eerbied voor de menselijke waardigheid, vrijheid, democratie, gelijkheid, de rechtsstaat en eerbiediging van de mensenrechten, waaronder de rechten van personen die tot minderheden behoren, zoals bedoeld in artikel 2 VEU, en dat de lidstaten van de EU deze waarden gemeen hebben;

Justitie en corruptie

1. benadrukt dat een eerlijk en toegankelijk rechtsstelsel een basisbeginsel van de rechtsstaat is, en dat zo'n rechtsstelsel niet kan functioneren zonder een onafhankelijke rechterlijke macht; herhaalt dat toegang tot de rechter van essentieel belang is voor burgers om hun rechten uit te kunnen oefenen, discriminatie aan de kaak te stellen, en besluitvormers ter verantwoording te roepen;

2. stelt vast dat de Commissie structurele uitdagingen heeft geconstateerd wat betreft het verbeteren van de doeltreffendheid van de rechterlijke macht in een aantal lidstaten[37]; onderstreept dat het belangrijk is dat hoge posities binnen de rechterlijke macht op transparante wijze en op basis van verdienste worden ingevuld, zonder politieke inmenging;

3. verzoekt de lidstaten hangende arresten snel uit te voeren, en verzoekt de Commissie de gevolgen voor de naleving van de EU-wetgeving te beoordelen en zo nodig inbreukprocedures in te leiden;

4. verwelkomt de herziening van de richtlijn bescherming van slachtoffers[38] met het oog op het dichten van juridische leemten, teneinde ervoor te zorgen dat slachtoffers toegang tot de rechter hebben en bijstand kunnen krijgen;

5. verzoekt de Commissie nogmaals de onderhandelingen over het lidmaatschap van de EU van de Groep van Staten tegen Corruptie (GRECO) van de Raad van Europa snel af te ronden, en dringt erop aan het verslag over de rechtsstaat ook betrekking te laten hebben op de EU-instellingen;

6. stelt vast dat het steeds vaker voorkomt dat lidstaten arresten van het HvJ-EU met vertraging of zelfs helemaal niet uitvoeren, en vindt dat prioriteit moet worden toegekend aan de uitvoering van deze arresten;

7. verzoekt de lidstaten voor meer transparantie en verantwoordingsplicht bij openbare instellingen te zorgen middels versterking van de kaders voor de bestrijding van corruptie, de oprichting van onafhankelijke toezichtsorganen, een betere bescherming van klokkenluiders, verbetering van de integriteitskaders, en lobbying voor wetgeving; betreurt het dat in een aantal lidstaten geen betekenisvolle vooruitgang is geboekt bij de aanpak van de grootschalige corruptie;

---

[37] Mededeling van de Commissie van 24 juli 2024, getiteld "Verslag over de rechtsstaat 2024" (COM(2024)0800), bijlage met aanbevelingen, blz. 1, 9, 11, 19 en 24.

[38] Richtlijn 2012/29/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2012 tot vaststelling van minimumnormen voor de rechten, de ondersteuning en de bescherming van slachtoffers van strafbare feiten, en ter vervanging van Kaderbesluit 2001/220/JBZ (PB L 315 van 14.11.2012, blz. 57, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2012/29/oj).

Vrijheid en pluriformiteit van de media

8. verwelkomt initiatieven zoals de Europese verordening mediavrijheid (EMFA)[39], en dringt erop aan deze snel uit te voeren; verzoekt de lidstaten voor meer transparantie te zorgen bij de toewijzing van reclameboodschappen van de overheid; verzoekt de Commissie de lidstaten de noodzakelijke ondersteuning te geven bij de omzetting van de EMFA in nationaal recht;

9. verzoekt de lidstaten de richtlijn betreffende strategische rechtszaken tegen publieke participatie[40] (de "anti-SLAPP-richtlijn") en Aanbeveling (EU) 2022/758 van de Commissie van 27 april 2022 over de wijze waarop journalisten en mensenrechtenverdedigers die betrokken zijn bij publieke participatie kunnen worden beschermd tegen kennelijk ongegronde of onrechtmatige gerechtelijke procedures[41] ("strategische rechtszaken tegen publieke participatie") volledig uit te voeren, en alomvattende nationale anti-SLAPP-maatregelen vast te stellen om journalisten te beschermen en ondersteuning te bieden aan degenen die aan dergelijke risico's blootgesteld zijn;

10. roept de lidstaten met klem op de vrijheid en pluriformiteit van de media te beschermen, concentratie van media-eigendom te verhinderen, en desinformatie te bestrijden, in het bijzonder door middel van robuuste wetgeving en onafhankelijke regelgevende instanties; benadrukt het belang voor de democratie van onafhankelijke en stabiele omroepen, alsook van waarborgen voor de financiering van publieke mediadiensten;

11. spreekt zijn krachtige veroordeling uit van staatscontrole over en politieke inmenging in media-activiteiten, en vindt dat meer moet worden gedaan om de veiligheid van journalisten te waarborgen en hen te beschermen;

Maatschappelijke organisaties

12. sluit zich bij de Commissie aan wanneer zij stelt dat maatschappelijke organisaties en mensenrechtenverdedigers essentieel zijn voor het machtsevenwicht;

13. maakt zich zorgen over het feit dat maatschappelijke organisaties en mensenrechtenverdedigers steeds vaker geconfronteerd worden met wettelijke beperkingen, een gebrek aan financiële middelen, en aanvallen; dringt erop aan een faciliterend en ondersteunend kader voor maatschappelijke organisaties te creëren, en herhaalt dat het belangrijk is de anti-SLAPP-richtlijn en Aanbeveling (EU) 2022/758 van de Commissie goed te keuren, teneinde het maatschappelijk middenveld te beschermen; is van oordeel dat de Commissie en de lidstaten meer financiering ter beschikking moeten stellen aan organisaties van het maatschappelijk middenveld;

---

[39] Verordening (EU) 2024/1083 van het Europees Parlement en de Raad van 11 april 2024 tot vaststelling van een gemeenschappelijk kader voor mediadiensten op de interne markt en tot wijziging van Richtlijn 2010/13/EU (de "Europese verordening mediavrijheid") (PB L, 2024/1083, 17.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1083/oj).

[40] Richtlijn (EU) 2024/1069 van het Europees Parlement en de Raad van 11 april 2024 betreffende bescherming van bij publieke participatie betrokken personen tegen kennelijk ongegronde vorderingen of misbruik van procesrecht ("strategische rechtszaken tegen publieke participatie") (PB L, 2024/1069, 16.4.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1069/oj).

[41] PB L 138 van 17.5.2022, blz. 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2022/758/oj.

Gelijkheid voor de wet en non-discriminatie

14. geeft nogmaals aan dat de rechtskaders van de lidstaten het beginsel van gelijkheid voor de wet moeten omvatten, en gelijkheid en het recht van personen om in gerechtelijke procedures niet gediscrimineerd te worden, moeten bevorderen; verzoekt de Commissie handelend op te treden in gevallen waarin deze beginselen niet worden gerespecteerd; is van oordeel dat het vrij verkeer van personen binnen de EU niet mag worden belemmerd door discriminerende praktijken;

15. verzoekt de Commissie en de lidstaten de rechtsgrond van de EU op dit gebied uit te breiden en een voorstel inzake haatmisdrijven en haatzaaiende uitlatingen te presenteren; verzoekt de Raad goedkeuring te hechten aan Richtlijn 2008/140[42];

16. dringt aan op de wettelijke bescherming van vrouwen, op toevoeging van gendergerelateerd geweld aan de lijst van misdrijven in het EU-recht, op een EU-voorstel betreffende op instemming gebaseerde wetgeving inzake verkrachting, en op opname van het recht op veilige en wettelijke abortus in het Handvest;

17. onderstreept dat alle burgers, ongeacht nationaliteit, geboorteplaats, of verblijfsstatus in de lidstaten, gelijk moeten zijn voor de wet, en verzoekt de Commissie en de lidstaten discriminatie op grond van nationaliteit harder aan te pakken; verzoekt de Commissie erop toe te zien dat de lidstaten in hun nationale plannen voor de uitvoering van het migratie- en asielpact de beginselen van de rechtsstaat respecteren;

18. roept ertoe op niet-aflatend de strijd aan te binden met discriminatie en misdrijven tegen minderheidsgroepen, en tegen nationale, etnische, taalkundige en godsdienstige minderheden; verzoekt de Commissie aan het jaarlijkse verslag over de rechtsstaat een pijler toe te voegen over versterking van de strijd tegen alle vormen van discriminatie;

De interne markt en de rechtsstaat

19. beklemtoont dat de rechtsstaat een belangrijke rol speelt bij het waarborgen van de goede werking van de interne markt, en bevestigt nogmaals dat rechtsstelsels, doeltreffende kaders voor de bestrijding van corruptie, en de bescherming van mediavrijheid cruciaal zijn voor billijke mededinging, rechtszekerheid, en onderling vertrouwen tussen economische actoren[43];

Instrumenten van de rechtsstaat en de economische dimensie

20. verzoekt de Commissie verder een rechtstreekse link tot stand te brengen tussen preventieve en reactieve instrumenten, en inbreukprocedures in te leiden middels de toepassing van artikel 7 VEU, het algemene conditionaliteitsmechanisme, en de horizontale randvoorwaarden in het Handvest;

21. benadrukt dat we behoefte hebben aan een alomvattend conditionaliteitsmechanisme dat de naleving van de rechtsstaat waarborgt via alle aspecten van het EU-recht, en dus niet

[42] Voorstel voor een richtlijn van de Raad betreffende de toepassing van het beginsel van gelijke behandeling van personen ongeacht godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd of seksuele geaardheid (COM(2008)0426).
[43] Mededeling van de Commissie van 24 juli 2024, getiteld "Verslag over de rechtsstaat 2024" (COM(2024)0800), blz. 5.

alleen via de begrotingsdimensie; verzoekt de Commissie met klem een voorstel te presenteren houdende uitbreiding van het toepassingsgebied van dit mechanisme;

22. dringt aan op de invoering van een mechanisme voor “slimme conditionaliteit”, waarmee het mogelijk zou zijn bij de toekenning van EU-gelden nationale overheden die de rechtsstaat ondermijnen te omzeilen en de middelen rechtstreeks terecht te laten komen bij gemeenten, non-gouvernementele organisaties, en andere actoren die de waarden van de EU respecteren;

Controlemechanismen

23. verzoekt de lidstaten af te zien van een bovenmatig gebruik van versnelde procedures, aangezien deze negatief uitwerken op de kwaliteit van wetgeving en de democratie; verzoekt de lidstaten te werken aan transparante wetgevingsprocedures, met de stelselmatige raadpleging van alle belanghebbende partijen;

24. verzoekt de lidstaten de onafhankelijkheid van de nationale toezichtsorganen te vergroten, teneinde de terbeschikkingstelling van middelen te garanderen en ervoor te zorgen dat er geen sprake is van politieke inmenging; onderstreept dat het maatschappelijk middenveld en mensenrechtenverdedigers belangrijk zijn voor het bevorderen van verantwoordingsplicht en het beschermen van de grondrechten; betreurt de beperkingen voor het maatschappelijk middenveld;

25. maakt zich zorgen over buitenlandse inmenging in de lidstaten, waaronder in de vorm van manipulatie van sociale media en desinformatie; neemt kennis van de onaanvaardbare initiatieven van Elon Musk om socialemediaplatforms te gebruiken voor het beïnvloeden van de publieke opinie in meerdere lidstaten; verzoekt de Commissie en de lidstaten deze ontwikkeling te blijven volgen en uitvoering te geven aan de verordening digitale diensten[44] en de verordening digitale markten[45], waaronder bij haar reactie op het recente besluit van Meta over factchecking;

Aanbevelingen

26. spoort de Commissie aan duidelijker taal te gebruiken bij de beoordeling van de naleving van de waarden als bedoeld in artikel 2 VEU; verzoekt om meer aandacht voor de implementatie van de landenspecifieke aanbevelingen, met mechanismen voor follow-up en kwantificeerbare benchmarks; stelt voor een alomvattend mechanisme voor toezicht op de rechtsstaat te ontwikkelen met de participatie van alle EU-instellingen, de lidstaten en de kandidaat-lidstaten, teneinde tot grotere uniformiteit te komen; stelt voor een permanente groep in het leven te roepen voor het monitoren van rechtsstaatschendingen door de lidstaten;

---

[44] Verordening (EU) 2022/2065 van het Europees Parlement en de Raad van 19 oktober 2022 betreffende een eengemaakte markt voor digitale diensten en tot wijziging van Richtlijn 2000/31/EG (digitaledienstenverordening) (PB L 277 van 27.10.2022, blz. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj).

[45] Verordening (EU) 2022/1925 van het Europees Parlement en de Raad van 14 september 2022 over betwistbare en eerlijke markten in de digitale sector, en tot wijziging van Richtlijnen (EU) 2019/1937 en (EU) 2020/1828 (digitalemarktenverordening) (PB L 265 van 12.10.2022, blz. 1, ELI: https://data.europa.eu/eli/reg/2022/1925/oj).

27. benadrukt het belang van onafhankelijke rechtsstelsels en van de toegang tot gratis rechtsbijstand, om gelijke toegang tot de rechter te waarborgen; herhaalt dat toereikende hulpbronnen, met inbegrip van infrastructurele voorzieningen en personeel, van cruciaal belang zijn voor het verbeteren van de rechtsstelsels;

28. verzoekt de Commissie de onderhandelingen over het lidmaatschap van de EU van GRECO af te ronden, als zijnde een mijlpaal in de strijd tegen corruptie;

29. verzoekt de lidstaten zorg te dragen voor mediavrijheid, -onafhankelijkheid en -pluriformiteit, en de strijd aan te binden met desinformatie; dringt erop aan de EMFA snel uit te voeren;

30. wijst in het bijzonder op de rol van het maatschappelijk middenveld en onafhankelijke toezichtsorganen bij het monitoren en ondersteunen van de uitvoering van de aanbevelingen in het verslag over de rechtsstaat;vindt dat een kader voor een gestructureerde burgerdialoog tot stand moet worden gebracht om in de jaarlijkse rechtsstaatcyclus rekening te houden met de bijdragen van het maatschappelijk middenveld, overeenkomstig de aanbeveling van het Europees Economisch en Sociaal Comité (EESC)[46] en van maatschappelijke netwerken[47]; herhaalt het belang van brede raadpleging bij het opstellen van het verslag over de rechtsstaat;

31. benadrukt dat vreedzame vergadering en de vrijheid van vereniging en meningsuiting door het internationaal recht beschermde grondrechten zijn, en van essentieel belang voor de democratie en de verantwoordingsplicht van regeringen; veroordeelt de toenemende druk op deze rechten en stelt vast dat er een trend bestaat om ze in te perken; verzoekt de lidstaten gedegen onderzoek te doen naar het gebruik van buitensporig geweld en discriminatie door wethandhavingsinstanties;

32. is van oordeel dat de Commissie en de lidstaten zich moeten beijveren voor het verbeteren van de mechanismen voor de financiering van organisaties van het maatschappelijk middenveld en van initiatieven ter versterking van de rechterlijke macht en ter waarborging van zijn onafhankelijkheid; beveelt de Commissie aan een strategie uit te werken voor het beschermen van het maatschappelijk middenveld en mensenrechtenverdedigers;

33. verzoekt de Commissie met klem aan het jaarlijkse verslag over de rechtsstaat een nieuwe pijler toe te voegen over de bestrijding van alle vormen van discriminatie;

34. verzoekt de Commissie nogmaals in het verslag over de rechtsstaat reactieve instrumenten op te nemen, zoals de procedures van artikel 7 VEU, het algemene conditionaliteitsmechanisme, en inbreukprocedures[48];

35. beklemtoont dat het belangrijk is in financieringsinstrumenten, zoals de herstel- en veerkrachtfaciliteit, mijlpalen betreffende de rechtsstaat op te nemen; betreurt de overmaking van EU-gelden aan Hongarije ondanks het feit dat de onafhankelijkheid van

[46] Advies van het EESC van 14 februari 2024 getiteld “Perspectieven voor de versterking van de burgerdialoog en de participatiedemocratie in de EU”.
[47] Civil Society Europe, “Joint Civil Society Contribution on Civic Space to the 2024 Annual Rule of Law Report”, juni 2024.
[48] Hongaars Helsinki-comité, Disregard for EU values: a snapshot of RoL issues in Hungary in light of the Article 7 procedure, 12 november 2024.

de rechterlijke macht in dat land niet goed gewaarborgd is en de anticorruptiekaders tekortkomingen vertonen; beveelt aan te stoppen met de betalingen totdat aan alle benchmarks in verband met de rechtsstaat wordt voldaan;

36. is van oordeel dat de interinstitutionele dialoog en de samenwerking met betrekking tot de rechtsstaat op EU-niveau moeten worden versterkt; dringt erop aan een permanente interinstitutionele dialoog over de rechtsstaat in het leven te roepen, met deelname van - onder andere - het Parlement, de Raad, en de Commissie; verzoekt de Raad zijn dialoog over de rechtsstaat inclusiever te maken door daarvoor ook andere partijen, zoals de Commissie van Venetië, de commissaris voor mensenrechten, en vertegenwoordigers van het Parlement, uit te nodigen;

37. beveelt de Commissie en de lidstaten aan toezicht uit te oefenen op buitenlandse inmenging, en in het bijzonder op het gebruik van sociale media voor manipulatie en kwaadwillige doeleinden, waaronder op het gebruik daarvan door personen zoals Elon Musk voor het beïnvloeden van de publieke opinie en het verspreiden van desinformatie in Europa; onderstreept dat de Commissie erop toe moet zien dat de rechtsstaatbeginselen ook binnen de EU-instellingen naar behoren worden gerespecteerd, en verzoekt haar in haar jaarlijkse verslag over de rechtsstaat ook aan dit aspect aandacht te besteden;

38. verwelkomt het dat de Commissie besloten heeft om in haar jaarlijkse verslag over de rechtsstaat ook aandacht te besteden aan Albanië, Montenegro, Noord-Macedonië en Servië, en dringt erop aan de situatie op het gebied van de rechtsstaat in die landen van nabij te volgen;

°

° °

39. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Raad en de Commissie.